



# Aktywne słuchanie

## Praktyczne ćwiczenia do wykorzystania podczas lekcji

### Turn & Talk, czyli odwróć się i porozmawiaj

#### ZALETY:

- zaangażowanie wszystkich uczniów w lekcję,
- otwieranie się uczniów na innych,
- ośmielanie nieśmiałych uczniów,
- poznanie opinii innych,
- uczenie się od siebie nawzajem.

#### MATERIAŁY:

- zegarek lub stoper,
- opcjonalnie: karteczki post-it.

#### PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zadaj na forum klasy pytanie, np. „Co wiecie na temat...?”, „Co sądzicie o...?”, „Gdzie to... jeszcze możecie zaobserwować?”, „Jak myślicie, do czego można wykorzystać...?”. Poproś uczniów o to, aby porozmawiali o tym w parach. Pytania mogą być dowolne, zarówno odnoszące się do wiedzy, jak i doświadczeń uczniów.
2. Zanim uczniowie przystąpią do dyskusji, określ zasady. Ważnym elementem tego ćwiczenia jest przestrzeganie czasu. Jeśli przeznaczasz na to ćwiczenie 3 minuty, musisz równo podzielić czas na uczniów, to znaczy – każdy rozmówca ma 1,5 minuty na to, by mówić na zadany temat. Obowiązkiem nauczyciela jest poinformowanie uczniów o tym, że 1,5 minuty minęło i czas na kolejną osobę. Uczniowie muszą wiedzieć, że mają określony czas na swoją wypowiedź – to nauczy ich cierpliwości.
3. Poproś uczniów, by nie przerywali innym wypowiedzi. Jeśli przede wszystkim chcesz poćwiczyć aktywne słuchanie, to możesz utrudnić zadanie i zaapelować, by słuchali w milczeniu, nie komentowali i nie dopypywali. To jest naprawdę trudne ćwiczenie, ale warto je powtarzać, żeby nauczyć uczniów, że każdy ma prawo się wypowiedzieć. Ponadto uświadomimy naszym podopiecznym, że należy wysłuchać rozmówcy, nie ingerując w jego wypowiedź, nawet jeśli się nam nie podoba.
4. Poinformuj klasę, że jeśli osoba A skończyła mówić przed końcem wyznaczonego czasu, to nadal może go wykorzystać. Osoba B powinna pozwolić jej pomilczeć. Może wypowiadającemu coś się jeszcze przypomni. Uczmy dzieci pracy w ciszy i szacunku do czasu drugiej osoby.

Warto zwrócić uwagę na przestrzeń do rozmowy. Przede wszystkim o przestrzeni. Uczniowie siedzący ze sobą w ławce mogą zwrócić się ku sobie i zacząć rozmowę. Mogą także wymienić myśli z kimś, kto siedzi przed lub za nimi. To ćwiczenie można dodatkowo urozmaicić, prosząc uczniów o powstanie i ustawienie się w dwóch rzędach. W tym przypadku partnerem do rozmowy będzie osoba z przeciwnego rzędu. Ta technika świetnie sprawdzi się również do ćwiczeń związanych z samodzielnym sporządzaniem notatek. Podczas słuchania partnera uczeń notuje, zapisuje najważniejsze rzeczy, które usłyszał: hasła, słowa–klucze. Wszystko zależy od tematu rozmowy. Notatki możemy później wykorzystać na lekcji, np. do porównania opinii uczniów na dany temat. Wystarczy, że uczniowie zapiszą swoje notatki na karteczkach post-it, które po skończonym ćwiczeniu przykleją na tablicy.



## Dyskusja żetonowa

### ZALETY:

- ćwiczenie cierpliwości,
- otwieranie się uczniów na innych,
- dodawanie odwagi nieśmiałym uczniom,
- poznanie opinii uczniów,
- uczenie się od siebie nawzajem,
- zaangażowanie wszystkich uczniów w rozmowę.

### MATERIAŁY:

- za żetony mogą posłużyć zakrętki plastikowe, guziki (żetony można też po prostu wydrukować).

### PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zastanów się nad tematem dyskusji oraz nad tym, czy chcesz wykorzystać tę metodę na godzinie wychowawczej, czy może na przedmiocie, w którym się specjalizujesz. Znajdź temat, który skłoni uczniów do dzielenia się swoimi opiniami.
2. Przygotuj odpowiednią liczbę żetonów. Jeśli chcesz, by uczniowie zabierali głos kilka razy, to musisz przygotować ich więcej.
3. Przygotuj przestrzeń. Jej wielkość zależy od tego, ile grup dyskusyjnych chcesz stworzyć. Proponuję tworzyć grupy czteroosobowe, co pozwala łatwiej dostrzec, kto jeszcze nie brał udziału w dyskusji. Jeśli wiesz już, ile ich powstanie, zaplanuj przestrzeń sali w taki sposób, żeby uczniowie z danej grupy mogli siedzieć naprzeciwko siebie lub w małym kręgu.
4. Wytłumacz uczniom zasady dyskusji żetonowej. Każdy uczeń dostaje określoną liczbę żetonów, którą musi wykorzystać podczas rozmowy. Kiedy uczeń zabiera głos w dyskusji, odkłada swój żeton na środek ławki. W ten sposób uczestnicy dyskusji oraz nauczyciel mogą monitorować, kto ile razy zabrał głos w rozmowie, a kto jeszcze się nie wypowiedział.
5. Jeśli zależy nam na tym, aby uczniowie ćwiczyli kulturalne włączenie się do rozmowy (klasy IV–VI), możemy przypisać żetonom konkretne znaczenie, np. niebieska zakrętka informuje o tym, że uczestnik zgadza się z danym sądem, a żółta, że się nie zgadza. Dla uczniów oznacza to, po pierwsze, że muszą zabrać głos w dyskusji dwa razy, a po drugie, raz muszą się zgodzić z czyimś zdaniem i uzasadnić swoje stanowisko. Ponadto, wykorzystując drugi żeton, muszą się odnieść do stanowiska, z którym się nie zgadzają. Kolejność użycia żetonów nie ma znaczenia, chodzi o to, by uczniowie ćwiczyli swoje aktywne słuchanie i w odpowiednim momencie mogli włączyć się do rozmowy, pamiętając również o tych, którzy nie wykorzystali jeszcze swoich żetonów.
6. Na zakończenie zajęć warto podsumować dyskusję. Wnioski uczniów mogą być zaskakujące.